

Katedra žurnalistiky, Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta

TÉZY K ŠTÁTNEJ ZÁVEREČNEJ SKÚŠKE

V BAKALÁRSKOM STUPNI ŠTUDIJNÉHO PROGRAMU ŽURNALISTIKA

Akademický rok 2019/2020

Obhajoba bakalárskej práce

Štátna skúška: Teória médií a dejiny žurnalistiky

Tvorba žurnalistických prejavov a celkov

Humanitný základ

Teória médií a dejiny žurnalistiky

1. Etapy vo vývoji ľudskej komunikácie. Špecifiká periodizácie.
2. Vplyv a pôsobenie médií. Sociocentrický a mediocentrický prístup. Štyri modely komunikácie – prenosový, propagačný, rituálový, príjmový.
3. Médiá, politika, ekonomika a spoločnosť. Vzájomný vzťah ako jeden zo základných etických problémov súčasných médií.
4. Masová spoločnosť a masová kultúra – frankfurtská a birminghamská škola a ich výskum.
5. Miesto žurnalistiky v informačnej spoločnosti – torontská škola a technologický determinizmus.
6. Teória a výskum žurnalistiky ako masovej komunikácie – predstavy o účinkoch médií.
7. Publikum médií a jeho typológia.
8. Typológia účinkov médií: základné druhy a kategórie účinkov.
9. Počiatky žurnalistiky vo svete: od predchodcov, cez najstaršie týždenníky, najstaršie časopisy, až po prvé denníky.
10. Počiatky žurnalistiky na Slovensku: od predchodcov, cez najstaršie týždenníky, najstaršie časopisy, až po prvé denníky.
11. Vývoj vzťahu štát a tlač, resp. Médiá od najstarších cenzúrnych opatrení po slobodu tlače zakotvenú v ústavách.
12. Technické, ekonomické a spoločenské predpoklady na rozvoj periodickej tlače. Od šestákovskej tlače po tlač pre masu. Od mienkotvornej po senzáciovú tlač.
13. Technické predpoklady rozvoja masových médií – telegraf, telefón, rozhlas, televízia, internet.
14. Agentúrna žurnalistika a jej vývoj.
15. Vývoj obrazovej žurnalistiky a vznik fotoagentúr.
16. Vznik a vývoj rozhlasového vysielania v Československu a na Slovensku.
17. Vznik a vývoj televízneho vysielania v Československu a na Slovensku.
18. Počiatky slovenskej novinovedy a novinárskeho školstva.
19. Mediálne vysielacie systémy vo svete a v Európe.
20. Vývoj médií v druhej polovici 20. a začiatkom 21. storočia.
21. Tlačové zákony na území Slovenska od vzniku tlače do roku 1989.
22. Legislatívne východiská mediálneho systému v SR po roku 1989 – zákon o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve, zákon o RVR, zákon o RTVS, zákon o TASR, zákon o reklame, autorské právo a jeho ochrana, ochrana osobnosti

Literatúra

BREČKA, S.: Médiá v Slovenskej republike . Trnava : UCM, 2002.

BYSTRICKÝ, V. – ROGUĽOVÁ, J.: Storočie propagandy, Slovensko v osídlach ideológií. Bratislava: AEPRESS, 2005.

DUCHKOWITSCH, W. – SERAFÍNOVÁ, D. – VATRÁL, J.: Dejiny slovenského novinárstva. Ružomberok: FF KU, 2007.

- HALLIN, D. – MANCINI, P.: Systémy médií v postmoderním světě. Praha : Portál, 2008.
- IŁOWIECKI, M. – ZASEPA, T.: Moc a nemoc médií. Bratislava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, VEDA, 2003.
- JENČA, I.: Rozhlasové vysielanie na Slovensku. Trnava : 2009.
- JIRÁK, J. – KÖPPLOVÁ, B.: Média a spoločnosť. Praha : Portál, 2003.
- JIRÁK, J. – BURTON, G.: Úvod so studia médií. Brno : Barristal & Principal studio, 2003.
- KUNCZIK, M.: Základy masové komunikácie. Praha : Karolinum, 1995.
- McNAIR, B.: Sociologie žurnalistiky . Praha : Portál, 2004.
- McQUAIL, D.: Úvod do teórie masové komunikácie . Praha : Portál, Praha, 1999.
- MEYROWITZ, J.: Všude a nikde: Vliv elektronických médií na sociální chování . Praha : Karolinum, 2006.
- MISTRÍKOVÁ, Z. a kol.: Vývoj súkromného rozhlasového a televízneho vysielania na Slovensku (1990 – 1999). Bratislava : Asociácia nezávislých rozhlasových a televíznych staníc Slovenska, 2000.
- OSTATNÍKOVÁ, M.: Negatívne vplyvy masmédií: Manipulácia verejnej mienky . Trnava : UCM, 2002.
- PRAVDOVÁ, H.: Determinanty kreovania mediálnej kultúry. Trnava : UCM, 2009.
- PROKOP, Dieter: Boj o média . Praha : Karolinum 2001.
- REIFOVÁ, I. a kol.: Slovník mediální komunikace . Praha : Portál 2004.
- REMIŠOVÁ, A.: Etika médií. Bratislava : Arkus, 2010.
- SERAFÍNOVÁ, D. – VATRÁL, J.: Náčrt dejín slovenskej žurnalistiky. Ružomberok : FFKU, 2005.
- SERAFÍNOVÁ, D. – VOJTEK, J.: Náčrt dejín svetovej žurnalistiky. Ružomberok : FF KU, 2005.
- VOJTEK, J.: Úvod do organizácie redakčnej práce a redigovania . Bratislava : Univerzita Komenského 2000.
- VOJTEK, J., JENČA, I., HOLEŠTIAK, P., VIŠŇOVSKÝ, J.: Dejiny svetových novinárstiev (anglického a amerického) . Trnava : FMK UCM 2010.
- Zákon 308/2000 o vysielaní a retransmisii.
- ZASEPA, T. – OLEKŠÁK, P. – GAZDA, I.: Etika v žurnalistike. Ružomberok : Katolícka univerzita, 2009.

Tvorba žurnalistických prejavov a celkov

1. Vymedzenie morfológie, syntaxe a lexikológie, otázka hraníc medzi nimi, prechodné prípady.
2. Kategória slovného druhu, jej dynamika, posun medzi slovnými druhmi.
3. Gramatické kategórie substantív, adjektív a sloviac. Súčasné pohyby v ohýbaní slov.
4. Syntaktické jednotky a vzťahy. Príznačkové a defektné syntaktické konštrukcie.
5. Lexikálna zásoba, jej členenie na štylistickej a časovej osi. Štandardné, subštandardné a slangové slová. Slovo a pomenovanie, lexikálny význam slova a jeho druhy. Tvorenie slov a preberanie slov, dynamika oboch procesov.
6. Štýl, sloh, slohový postup, slohový útvar, žáner.
7. Žánrotvorné princípy. Štruktúra žánru, žánrotvorné kritériá, žánrový vzorec.
8. Vývin žánrov. Žánrotvorné procesy, žánrové varianty, žánrové paradoxy.
9. Spravodajské žánre v periodickej tlači. Druhy správ. Lexika, syntax, kompozícia spravodajských žánrov.
10. Publicistika racionálneho typu v periodickej tlači – prehľad. Charakteristika žánrovej skupiny. Špecifikácia: poznámka, komentár, interview, úvodník, rozbor, polemika,

- recenzia, a úvaha.
11. Publicistika emocionálneho typu v periodickej tlači - prehľad. Charakteristika žánrovej skupiny. Špecifikácia: reportáž, fejtón, besednica, črta, esej, glosa, stĺpček, entrefilet, causerie a kurzíva.
  12. Charakteristika rozhlasovej žurnalistickej komunikácie: rozhlasové žánre – typológia a členenie, nežánrové členenie rozhlasových relácií.
  13. Charakteristika televíznej žurnalistickej komunikácie: televízne žánre – typológia a členenie, vlastné, prevzaté a adaptované televízne žánre.
  14. Žánre filmovej tvorby.
  15. Onlinová žurnalistika – formy a žánre.
  16. Riadenie redakčnej práce. Organizácia práce, ľudské zdroje, redakční funkcionári, plánovací proces v médiách, rozhodovací proces v médiách, komunikácia, motivácia.
  17. Tvorivý proces v médiách. Fázy tvorivého procesu v tlači, rozhlase a televízii, pracovné techniky, cesta žurnalistického prejavu v redakcii.

Literatúra

- BREČKA, S. – HRADISKÁ, E. – VYBÍRAL, Z.: Psychológia médií. Bratislava : Eurokódex 2009.
- BURNS, L. S.: Žurnalistika. Praktická príručka pro novináře. Praha : Portál 2004.
- DOLNÍK, J.: Lexikológia. Bratislava : Univerzita Komenského 2003.
- FINDRA, J.: Štylistika slovenčiny. Martin : Osveta 2004.
- FOLLRICHOVÁ, M.: Novinárska publicistika emocionálneho typu. Bratislava : FF UK 2012.
- JENČA, I.: Úvod do teórie žánrov. Trnava : FMK UCM 2014.
- JENČA, I.: Rozhlasové spravodajstvo. Bratislava : X ART 2004.
- JENČA, I.: Rozhlasová tvorba. Trnava : FMK UCM 2013.
- JENČA, I. a kol.: Metodiky novinárskej tvorby. Trnava : FMK UCM 2009.
- LABÍK, L.: Strihová skladba v spravodajských a publicistických televíznych žánroch. Bratislava : FTF VŠMU 2012.
- MISTRÍK, J.: Štylistika. 3. vyd. Bratislava : SPN 1997.
- MLACEK, J.: Sedemkrát o štýle a štylistike. Ružomberok : KU 2007.
- ONDRUŠ, Š. – SABOL, J.: Úvod do štúdia jazykov. Bratislava : SPN 1981.
- OSVALDOVÁ, B. – HALADA J. a kol.: Encyklopedie praktické žurnalistiky. Praha : Libri 1999.
- ORAVEC, J. – BAJZÍKOVÁ, E.: Súčasný slovenský jazyk. Syntax. Bratislava : SPN 1982.
- ORAVEC, J. – BAJZÍKOVÁ, E.: Súčasný slovenský jazyk. Morfológia. Bratislava : SPN 1984.
- REPKOVÁ, T.: Ako robiť profesionálne noviny. Bratislava : OSF, Logos 2004.
- RONČÁKOVÁ, T.: Žurnalistické žánre. Ružomberok : Verbum, 2011.
- RUSNÁK, J.: Textúry elektronických médií. Vývoj a súčasný stav. Prešov : FF PU 2009.
- RUSS-MOHL, S. – BAKIČOVÁ, H.: Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou. Praha : Grada Publishing 2007.
- SABOL, J. – BÓNOVÁ, I. – SOKOLOVÁ, M.: Kultúra hovoreného prejavu. Prešov : FF PU 2006.
- SLANČOVÁ, D.: Praktická štylistika. Prešov : FF UPJŠ 1994.
- TUŠER, A.: Ako sa robia noviny. Bratislava : SOFA 1999.
- TUŠER, A.: Praktikum mediálnej tvorby. Bratislava : Eurokódex 2010.

Humanitný základ

1. Politický systém; štát a jeho funkcie; formy štátu a vlády; deľba moci
2. Demokracia a jej formy; vládne systémy v demokracii; demokracia bez hodnôt; súčasné volebné systémy; volebný systém v SR.
3. Politické ideológie; ľudské práva; princípy politickej morálky z pohľadu sociálneho učenia Cirkvi.
4. Davový človek a masová kultúra; politická reklama a politická kampaň.
5. Politické strany a stranické systémy.
6. Politická manipulácia; politická korektnosť; problematika tzv. verejnej mienky.
7. Podstata medzinárodných vzťahov (MV); základné teórie MV; konflikt a kooperácia v MV; geopolitické aspekty v MV.
8. Historická schéma svetového systému: charakteristika troch hlavných období MV; I. a II. svetová vojna.
9. Studená vojna a bipolárny svet; rozpad svetovej socialistickej sústavy; globalizácia a cesta k postmodernému usporiadaniu.
10. Slovensko v 1. polovici 20. storočia: 1. ČSR; Mníchovská dohoda; Viedenská arbitráž; ČSR a autonómia; vojnová SR; Košický vládny program a tzv. ľudová demokracia.
11. Slovensko v 2. polovici 20. storočia: komunistická diktatúra; tzv. pražská jar a československá federácia 1968; normalizácia; prestavba a erózia reálneho socializmu; vznik SR v roku 1993.
12. Vývoj v SR po roku 1993.
13. Cirkev v Československu a na Slovensku v 20. storočí.
14. Vatikán a Svätá stolica; voľba pápeža; štruktúra Katolíckej cirkvi.
15. Témy súčasnej sociológie – stručný prehľad, sociologické smery, sociologická imaginácia.
16. Kultúra a civilizácia z hľadiska sociológie, kultúrne vzorce a paradigmy.
17. Sociálna nerovnosť, teória sociálnych tried, teória stratifikácie.
18. Základné pojmy psychológie.
19. Motivácia, inštinkty, emócie z hľadiska psychológie. Myslenie, reč a inteligencia.
20. Sociálna psychológia, primárne a sekundárne skupiny, normy, komunikácia z hľadiska psychológie

LITERATÚRA

- ADAMOVIČ, K. – KRÍŽOVSKÝ, L.: Politologie. Praha : CODEX, 1997.
- BREČKA, S. – HRADISKÁ, E. – VYBÍRAL, Z.: Psychológia médií. Bratislava : Eurokódex 2009.
- BREČKA, S.: Od tamtamov po internet. Bratislava : Eurokódex 2009.
- BUJNOVÁ, H. – GABAL, A.: Metamorfózy moderných dejín. Nitra : Enigma, 2005.
- ČAPLOVIČ, D. a kol.: Dejiny Slovenska. Bratislava : AEP, 2000.
- DAHL, R.: O demokracii. Praha : Portál, 2001.

- GIDDENS, A.: Sociologie. Praha: Argo, 2013.
- HEYWOOD, A.: Politické ideologie. Praha : Victoria Publishing, 1994.
- CHALUPA, V.: Základy politologie. Brno : Atlantis, 1991.
- IŠTOK, R.: Politická geografia a geopolitika. Prešov : PU FHaPV, 2004.
- JÁN PAVOL II.: Apoštolská konštitúcia Universi dominici gregis. Dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/?cid=1117284170>
- JÁN PAVOL II.: Apoštolská konštitúcia Pastor bonus. Dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/?cid=1117279058>
- JOHNSON, P.: Dějiny dvacátého století. Praha : Rozmluvy, 1991.
- KELLER, J. – NOVOTNÝ, P.: Úvod do filozofie, sociologie a psychologie. Nové pohledy společenských věd. Liberec: Dialog, 2011.
- KERN, H. – MEHLOVÁ, Ch. – NOLZ, H. – PETER, M. – WINTERSPERGEROVÁ, R.: Přehled psychologie. Praha: Portál, 1999.
- KREJČÍ, O.: Mezinárodní politika. Praha : Victoria Publishing, 2007.
- KRIEGER, J. (ed.): Oxfordský slovník světové politiky. Praha : Ottovo nakladatelství, 2000.
- McNAIR, B.: Sociologie žurnalistiky . Praha : Portál, 2004.
- Le BON, G.: Psychologie davu. Praha : Nakladatelství KRA, 1997.
- LEHMANN, K.: Politika a morálka. Košice : Verbum, 1994.
- LIPTÁK, E.: Slovensko v 20. storočí. Bratislava: Kalligram, 2011.
- LONDÁK, M. – JAKSICOVÁ, V. (eds.): Dejiny Slovenska. Dátumy, udalosti, osobnosti. Bratislava: Slovart, 2007.
- MILLER, D. (ed.): Blackwellova encyklopedie politického myšlení. Brno : Barrister & Principal, 2003.
- PÁPEŽSKÁ RADA PRE SPRAVODLIVOSŤ A POKOJ: Kompendium sociálnej náuky cirkvi. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2008.
- ŘÍCHOVÁ, B.: Úvod do současné politologie. Praha: Portál, 2012.
- SUTOR, B.: Politická etika. Trnava : Dobrá kniha, 1999.
- State of Vatican City and Holy See – General Information. Dostupné na internete: http://www.vatican.va/news_services/press/documentazione/documents/sp_ss_scv/informazione_generale/sp_ss_scv_info---generale_en.html#Piantina%20della%20Citt%C3%A0%20del%20Vaticano
- ŠKVARNA, D. a kol.: Lexikón slovenských dejín. Bratislava : SPN, 1999.
- VESELÝ, Z.: Dějiny mezinárodních vtaů. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007.